SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja

Druk nr 1174

Warszawa, 10 stycznia 2013 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks karny.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Patryka Jakiego.

(-) Jacek Bogucki; (-) Andrzej Dera; (-) Mieczysław Golba; (-) Tomasz Górski; (-) Patryk Jaki; (-) Beata Kempa; (-) Arkadiusz Mularczyk; (-) Józef Rojek; (-) Andrzej Romanek; (-) Edward Siarka; (-) Piotr Szeliga; (-) Tadeusz Woźniak; (-) Jan Ziobro; (-) Kazimierz Ziobro; (-) Jarosław Żaczek.

PROJEKT

Ustawa z dnia ……

o zmianie ustawy – Kodeks karny

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., Nr 88, Poz. 553 z późn. zm.[1]) wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 44 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. W razie skazania za przestępstwo polegające na naruszeniu zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu, przesyłania, przenoszenia, przewozu określonych przedmiotów lub prowadzenia określonych przedmiotów w określonych warunkach, sąd może orzec, a w wypadkach przewidzianych w ustawie orzeka, ich przepadek.”.

2) W art. 115 po § 16 dodaje się § 16a w brzmieniu:

„§ 16a. Stan nietrzeźwości w stopniu wysokim w rozumieniu tego kodeksu zachodzi, gdy:

1) zawartość alkoholu we krwi przekracza 1,0 promil albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub

2) *zawartość alkoholu w 1 dm3 wydychanego powietrza przekracza 0,5 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość.*”.

3) Art. 178 otrzymuje brzmienie:

„Art. 178. § 1. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173 § 2, 174 lub 177 znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.

[1] Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 625 i 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474 i Nr 240, poz. 1602, z 2011 r. Nr 17, poz. 78, Nr 24, poz. 130, Nr 39, poz. 202, Nr 48, poz. 245, Nr 72, poz. 381, Nr 94, poz. 549, Nr 117, poz. 678, Nr 133, poz. 767, Nr 160, poz. 964, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 233, poz. 1381 i Nr 240, poz. 1431 oraz z 2012 r. Nr 611.

§ 2. W wypadku określonym w § 1, jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości w stopniu wysokim lub pod wpływem środka odurzającego, oraz w razie skazania za przestępstwo z art. 173 § 1 popełnione w warunkach określonych w § 1 orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę. Art. 44 § 5 i 8 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku, gdy pojazd mechaniczny, o którym mowa w § 2, nie jest własnością sprawcy bądź nie można orzec jego przepadku z innych przyczyn faktycznych lub prawnych, sąd orzeka przepadek równowartości tego pojazdu.

§ 4. Jeżeli pojazd mechaniczny, o którym mowa w § 2, stanowi współwłasność, orzeka się przepadek udziału należącego do sprawcy lub przepadek równowartości tego udziału.

§ 5. Jeżeli szczególne względy przemawiają przeciwko orzeczeniu przepadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości, sąd zamiast przepadku orzeka nawiązkę.”.

4) W art. 178a po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„*§ 3a. W wypadku określonym w § 1, jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości w stopniu wysokim lub pod wpływem środka odurzającego, sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę. Art. 44 § 5 i 8 oraz art. 178 § 3-5 stosuje się odpowiednio.*”.

5) Po art. 178a dodaje się art. 178b w brzmieniu:

„*Art. 178b. Wymierzając karę na podstawie art. 178 § 1 lub skazując za przestępstwo z art. 178a § 1 albo za przestępstwo z art. 173 § 1 popełnione w warunkach określonych w art. 178 § 1, sąd orzeka opublikowanie wizerunku sprawcy.*”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel wydania ustawy.

Z uwagi na brak nie tylko zadowalających rezultatów w zakresie zwalczania przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, lecz wręcz wzrastającą liczbę sprawców prowadzących pojazdy w takim stanie, jak również sprawców wypadku komunikacyjnego uciekających z jego miejsca, świadczącą o nieskuteczności obowiązujących uregulowań prawnych., projekt przewiduje wprowadzenie nowego instrumentu prawnego w postaci obligatoryjnego orzekania przez sąd przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę przestępstwa z art. 173, 174 oraz art. 177, jeżeli był on nietrzeźwy lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia (art. 178 § 2 K.k.). Nie ulega wątpliwości, że wzrost liczby takich przestępstw przesądza o celowości poszukiwania nowych rozwiązań normatywnych, podnoszących efektywność oddziaływań polityczno-kryminalnych w tym zakresie, a w szczególności tworzących nowe mechanizmy prewencyjnego oddziaływania, zniechęcające potencjalnych sprawców do podjęcia tego rodzaju zachowań. Proponowanym unormowaniem projekt wychodzi naprzeciw tym potrzebom.

2. Stan rzeczywisty w normowanej dziedzinie oraz różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Projekt przewiduje obligatoryjne orzeczenie środka karnego w postaci przepadku prowadzonego przez sprawcę pojazdu mechanicznego w razie popełnienia przestępstwa z art. 178a § 1 K.k. (art. 178a § 3 K.k.).

Ze względu na fakt, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że pojazd mechaniczny powinien być traktowany jako przedmiot czynności wykonawczej (tzw. obiecta sceleris)[2]. Tylko w art. 44 § 6 K.k. przewidziany został przepadek przedmiotów czynności wykonawczej, wobec czego wprowadzenie proponowanej zmiany wymagało dostosowania istniejącego prawa do postulowanych zmian poprzez poszerzenie kręgu określonego w art. 44 § 6 K.k. o „*prowadzenie określonych przedmiotów w określonych warunkach*", które wypełni dyspozycję zmienianych przepisów.

Zgodnie z projektowanym rozwiązaniem, w razie orzeczenia przepadku pojazd mechaniczny prowadzony przez sprawcę przejdzie na własność Skarbu Państwa, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie stanowi własności sprawcy (np. sprawca porusza się pojazdem służbowym), bądź z

[2] Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r. I KZP 20/08 (OSNKW 2008/11/88).

innych przyczyn prawnych lub faktycznych nie można orzec jego przepadku (np. uległ zniszczeniu lub został ukryty, stanowi przedmiot prawnego zabezpieczenia roszczeń innych podmiotów (np. kredytu bankowego). W takich sytuacjach zamiast przepadku pojazdu mechanicznego, sąd zobowiązany będzie orzec przepadek jego równowartości (art. 178 § 3 K.k.).

Jeżeli pojazd będzie stanowić współwłasność, sąd będzie zobowiązany orzec przepadek udziału bądź równowartości udziału należącego do sprawcy (art. 178 § 4 K.k.).

Wprowadzenie możliwości orzeczenia przepadku równowartości pojazdu mechanicznego lub równowartości udziału sprawcy w jego własności ma na celu zapewnienie realizacji represyjnego celu projektowanego unormowania, wywierającego równocześnie pożądany skutek w płaszczyźnie oddziaływania prewencyjnego, poprzez zniechęcanie potencjalnych sprawców takich czynów do podejmowania zachowań skutkujących, w razie ujęcia, orzeczeniem takiego przepadku.

Przewidziany przez projekt przepadek pojazdu mechanicznego, jego równowartości lub równowartości udziału sprawcy w jego własności, ma charakter względnie obligatoryjny. Jeżeli szczególne względy będą przemawiać przeciwko orzeczeniu takiego przepadku, zamiast przepadku sąd orzeknie nawiązkę (art. 178 § 5 K.k. i art. 178a § 3). Takie rozwiązanie pozwoli na rezygnację z orzeczenia przepadku w sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy (np. niewielki stopień nietrzeźwości sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 K.k., przy bardzo wysokiej wartości prowadzonego przez sprawcę pojazdu) orzeczenie przepadku naruszałoby zasadę sprawiedliwej reakcji kar nej, jak i byłoby nieuzasadnione racjami polityczno-kryminalnymi, przy jednoczesnej możliwości efektywnego oddziaływania na sprawcę dolegliwością o charakterze ekonomicznym, w postaci obligatoryjnej w takiej sytuacji nawiązki, dosto¬sowanej w wysokości do okoliczności sprawy, i kierowanej na rzecz podmiotu realizującego ważne zadanie w zakresie wspierania ofiar przestępstw.

W dodanym przez projekt przepisie art. 178b K.k. wprowadzona zostaje podstawa obligatoryjnego orzeczenia środka karnego w postaci opublikowania wizerunku sprawcy przestępstwa z art. 173 § 1 K.k., art. 178a § 1 K.k. lub sprawcy, wobec którego orzeczono karę w oparciu o przepis art. 178 § 1 K.k.

Za takim rozwiązaniem przemawiają względy szczegółowo opisane w części uzasadnienia poświęconej temu nowemu rodzajowi środka karnego.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Element swoistej stygmatyzacji sprawcy płynący z upublicznienia jego wizerunku wraz z informacją o dopuszczeniu się przez niego przestępstwa będzie nieść za sobą istotne oddziaływanie prewencyjne w obu płaszczyznach tego oddziaływania, zniechęcając potencjalnych sprawców do podejmowania takich czynów, zaś w świadomości prawnej społeczeństwa, poprzez umacnianie przekonania o nieakceptowalności tego rodzaju zachowań, przełamywać będzie wciąż szeroko rozpowszechnione postawy przyzwolenia na łamanie prawa przez nietrzeźwych lub znajdujących się pod wpływem środka odurzającego kierowców pojazdów mechanicznych.

Obligatoryjne orzeczenie przepadku w przypadkach wymienionych w przepisie przyniesie ponadto dodatkowe wpływy na rzecz Skarbu Państwa. Skutki prawne nowelizacji opisane zostały w pkt. 1 i 2 uzasadnienia.

4. Źródła finansowania jeżeli projekt niesie obciążenia dla budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego

Projekt nie niesie obciążenia dla budżetu państwa ani jednostek samorządu terytorialnego.

5. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Nowelizowane przepisy nie wymagają przygotowania aktów wykonawczych.

6. Ocena zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Obecne ramy prawne UE dotyczące zamrożenia, zajęcia i konfiskaty mienia obejmują decyzję ramową 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa (Dz. U. L 182 z 5.7.2001, s. 1.); decyzję ramową Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych (Dz. U. L 196 z 2.8.2003, s. 45.); decyzję ramową Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz. U. L 68 z 15.3.2005, s. 49.); decyzję ramową Rady 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty (Dz. U. L 328 z 24.11.2006, s. 59.).

Obecnie trwają ponadto prace nad Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zamrożenia i konfiskaty dochodów pochodzących z działalności przestępczej w Unii Europejskiej.

Wprowadzane przepisy są zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 30 stycznia 2013 r.

BAS-WAPEiM-78/13

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Patryk Jaki)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r., poz. 32 oraz 819) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy przewiduje zmianę art. 44 § 6 oraz art. 178 jak również dodanie § 16a w art. 115, § 3a w art. 178a i art. 178b w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zmianami; dalej: k.k.).

Proponowane zmiany dotyczą przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Projekt wprowadza do k.k. definicję ustawową pojęcia *stan nietrzeźwości w stopniu wysokim*. Zgodnie z projektowanym art. 178 oraz 178a § 3a k.k., sąd będzie zobowiązany orzec przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości w stopniu wysokim bądź pod wpływem środka odurzającego, który popełnił przestępstwo określone w następujących przepisach:

a) art. 173 § 2 k.k. (nieumyślne sprowadzenie katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym);

b) 174 k.k. (sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym);

c) 177 k.k. (spowodowanie wypadku skutkującego obrażeniami ciała bądź śmiercią innej osoby);

d) art. 178a k.k. (prowadzenie w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym).

W sytuacji gdy przestępstwo z art. 173 k.k. popełniono umyślnie, orzeczenie przepadku pojazdu nastąpi jeżeli sprawca znajdował się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo zbiegł z miejsca zdarzenia.

W określonych sytuacjach wskazanych w wyżej wymienionych przepisach, sąd – zamiast orzeczenia przepadku pojazdu – orzeka przepadek jego równowartości, bądź nawiązkę.

Według projektowanego art. 178a k.k. sąd orzeka opublikowanie wizerunku sprawcy w określonych w tym przepisie sytuacjach.

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy są regulowane w prawie Unii Europejskiej w decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz. Urz. UE L 2005 z 15.3.2005 r., Nr 68, s. 49; dalej decyzja 2005/212/WSiSW). Celem analizowanej decyzji jest zagwarantowanie, iż wszystkie państwa członkowskie będą posiadały skuteczne przepisy regulujące konfiskatę korzyści pochodzących z przestępstwa (pkt 10 preambuły decyzji 2005/212/WSiSW). Zgodnie z art. 2 ust. 1 decyzji 2005/212/WSiSW każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści z przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze powyżej jednego roku lub mienia, którego wartość odpowiada takim korzyściom.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z przepisami decyzji 2005/212/WSiSW. Zapewnia on bowiem możliwość konfiskaty narzędzi (bądź ekwiwalentnej wartości mienia) wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, które są zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej jednego roku.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel
ekspert ds. legislacji
w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Zbigniew Wrona

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, kodeks karny, kierowca, samochody.

Warszawa, 30 stycznia 2013 r.

BAS-WAPEiM-79/13

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Patryk Jaki) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy przewiduje zmianę art. 44 § 6 oraz art. 178 jak również dodanie § 16a w art. 115, § 3a w art. 178a i art. 178b w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zmianami; dalej: k.k.).

Proponowane zmiany dotyczą przede wszystkim rozszerzenia zakresu stosowania środka karnego w postaci przepadku pojazdów (z zastosowaniem wyjątków przewidzianych w projekcie) wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy są regulowane w prawie Unii Europejskiej w decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz. Urz. UE L 2005 z 15.3.2005 r., Nr 68, s. 49).

Przedmiot projektu ustawy jest zgodny prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel
ekspert ds. legislacji
Biuro Analiz Sejmowych

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Zbigniew Wrona

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, kodeks karny, kierowca, samochody.

PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 28.02.2013 r.

BSA II - 021- 63/13

SEKRETARIAT SZEFA KS
L.dz. .....
Data wpływu 01.03.2013

Pan
Lech CZAPLA
Szef Kancelarii Sejmu

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 lutego 2013 r., GMS-WP-173-44/13 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do ***poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny***.

Z poważaniem

wz.

Janusz GODYŃ
Prezes Sądu Najwyższego

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa
BSA II - 021-63/13

Warszawa, dn. 28 lutego 2013 r.

UWAGI

do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (EK-020-506/13)

I. Przedłożony do oceny projekt zakłada szereg zmian prowadzących do rozszerzenia możliwości zastosowania środka karnego polegającego na przepadku pojazdu mechanicznego w stosunku do przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, określonych w artykułach 173 § 2, 174 lub 177 K.k. W tym celu modyfikuje się art. 44 § 6, poprzez wprowadzenie nowej kategorii przedmiotów podlegających przepadkowi.

Dodatkowo, przedłożony projekt wprowadza pojęcie stanu nietrzeźwości w stopniu wysokim, definiując je w art. 115 § 16a. Decyduje on według projektodawcy o obligatoryjności przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę.

Projekt przewiduje również w zakresie przedmiotowym, określonym w planowanym art. 178b, obligatoryjnie orzekany środek karny w postaci publikacji wizerunku sprawcy.

Przepadek pojazdu mechanicznego w wypadku przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji nie jest zupełnie nowym pomysłem legislacyjnym. Jest również żywotnym problemem w procesie stosowania prawa, czego najlepszy dowód stanowi ewolucja orzecznictwa Sądu Najwyższego, zwieńczona uchwałą z 30

października 2008 r., I KZP 20/08[1]. W uchwale tej Sąd Najwyższy m. in. szeroko odniósł się do przedstawionych w stanowisku Prokuratora Generalnego stanowisk wykładniczych odnośnie rozumienia pojazdu mechanicznego w kontekście stosowania art. 178a K.k. Sąd Najwyższy odrzucił wyrażany wcześniej w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym pojazd mechaniczny prowadzony w stanie nietrzeźwości stanowić może przedmiot służący do popełnienia przestępstwa *(instrumentum sceleris)* w rozumieniu art. 44 § 2 K.k. przyjmując, iż jest on elementem znamion przedmiotowych przestępstwa (przedmiotem czynności wykonawczej). Tym samym Kodeks karny, wyczerpująco definiując w art. 44 przedmiot przepadku orzekanego jako środek karny, nie pozwala na jego orzeczenie w sytuacji, kiedy pojazd mechaniczny nie mieści się w zakresie zastosowania tego artykułu. W cytowanej uchwale Sąd Najwyższy uznał za niewykluczone takie zmiany prawodawcze, które w przyszłości umożliwią w takich sytuacjach przepadek pojazdu mechanicznego. Przedstawionemu projektowi jednak, z kilku poniższych powodów, nie można przypisać niezbędnej propozycjom ustawodawczym cechy racjonalności.

II. Należy zacząć od tego, że przedłożona propozycja przewiduje instytucję przepadku nie tylko w sytuacji umyślnego przestępstwa z art. 178a, ale i innych, zarówno umyślnych, jak i nieumyślnych przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Niezależnie od pytania o zgodność tych rozwiązań z zasadą proporcjonalności, trzeba przychylić się do tych poglądów doktryny, według których orzeczenie przepadku jest wykluczone w wypadku przestępstw nieumyślnych[2]. Dyskusyjna jest bowiem możliwość zrealizowania w takich sytuacjach przez orzeczenie przepadku przedmiotów celów prewencji indywidualnej i ogólnej[3].

W pozostałym zakresie przedmiotowym, a więc w stosunku do sprawcy przestępstw umyślnych, w tym występku z art. 178a k.k., ocena przedłożonych propozycji legislacyjnych jest bardziej złożona. Ich zasadność należy bardziej szczegółowo ocenić przez pryzmat proporcjonalności – jako granicy karania. Jeśli chodzi o zasadę proporcjonalności, to składają się nań trzy elementy: zasada

[1] OSNKW 2008, z. 11, poz. 88.
[2] A. Marek, Prawo karne. Warszawa 2001, s. 282, wyrażający ten pogląd w kontekście narzędzi przestępstwa. Pogląd ten wydaje się jednak zachowywać aktualność na gruncie ocenianej propozycji normatywnej.
[3] R. Stefański, Glosa do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 30 października 2008 r., sygn. I KZP 20/08, Prok. i Pr. nr 3, 2009, s. 146.

przydatności, zasada konieczności oraz zasada proporcjonalności w ścisłym słowa znaczeniu[4]. Ta ostatnia oznacza wymóg, by efekty regulacji pozostawały w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych na obywatela. Zarówno dla kryminalizacji, jak i ustanowienia wymiaru kary i środków karnych istotne jest, aby spełnione zostały wszystkie wymienione wyżej przesłanki[5]. Zasada proporcjonalności wymaga więc również ważenia korzyści i strat, które wiązałyby się z wprowadzeniem instytucji przepadku pojazdu mechanicznego w wypadku umyślnych przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Wydaje się, że cele środka karnego, jakie miałby spełniać przepadek realizowane są przez już istniejące środki karne i to nie tylko o charakterze majątkowym (nawiązka), ale i niemajątkowym (zakaz prowadzenia pojazdów). Zgodnie zasadami techniki prawodawczej należałoby udowodnić, że istniejące już środki nie są wystarczające dla realizacji dyrektyw wymiaru kary.

Trzeba też zastanowić się nad praktycznymi aspektami stosowania proponowanego nowego środka karnego. W tym kontekście jako przemawiające przeciwko proponowanej regulacji jawią się dwa argumenty. Po pierwsze, ustawodawca powinien tak kształtować wymiar kary i środków karnych, aby były one możliwe do zastosowania zasadniczo zawsze w podobnych sytuacjach faktycznych; w przeciwnym razie istnieje ryzyko usankcjonowania przez prawodawcę stanu, który nie spełnia standardu równości wobec prawa. Mimo proponowanych rozwiązań (to jest możliwości orzeczenia przepadku równowartości pojazdu mechanicznego oraz udziału lub jego równowartości), ryzyko takie wydaje się w tym wypadku istnieć. Przewidywany środek karny jest bowiem w pełni dotkliwy wobec sprawcy wówczas, gdy pojazd mechaniczny stanowi jego własność. Po drugie, co wydaje się wręcz istotniejsze, projektowane rozwiązanie wydaje się niezgodne z szeroko rozumianą zasadą indywidualizacji kary, według której okoliczności dotyczące wymiaru kary uwzględnia się tylko wobec osoby, której one dotyczą, przy czym wynikająca z kary lub środka karnego represja nie powinna odnosić się nie tylko innych sprawców, ale w ogóle innych osób. Przepadek pojazdu dotyka często również i innych członków rodziny, które w całości lub części przyczyniły się do jego nabycia. Proponowany środek byłby zbyt drastyczny również dlatego, że

[4] K. Wojtyczek, Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania, CzPKiNP z. 2, 1999, s. 33.
[5] Tamże.

powodowałby utratę dorobku kilku lat całej rodziny, niekiedy znacznie ograniczając możliwości zarobkowania jej członków.[6]

III. Projektodawca uzależnia obligatoryjne orzekanie przepadku pojazdu mechanicznego od zaistnienia „stanu nietrzeźwości w stopniu wysokim" tak, jak rozumie się go w projektowanym artykule 115 § 16a. Ponieważ Sąd Najwyższy nie widzi przeważających racji za orzekaniem zarówno obligatoryjnie, jak i fakultatywnie przepadku pojazdu mechanicznego w przewidywanych przez projektodawcę sytuacjach, bezprzedmiotowa jest tym bardziej głębsza ocena zasadności wprowadzenia do języka ustawy karnej pojęcia stanu nietrzeźwości w stopniu wysokim. Należy poprzestać na stwierdzeniu, że generalnie stopień nietrzeźwości sprawcy w obrębie stanu nietrzeźwości, powinien mieć znaczenie w ogólnej ocenie społecznej szkodliwości czynu i tym samym wpływać na właściwe stosowanie dyrektyw wymiaru kary.

Zupełnie na marginesie warto zwrócić uwagę, że projektodawca dokonuje niekonsekwentnej oceny prawnej stanu pod wpływem środka odurzającego, traktując go zarówno jako przesłankę fakultatywnego, jak i obligatoryjnego przepadku pojazdu mechanicznego. W ten sposób wprowadza on zmiany przypadkowe, przecząc zasadzie racjonalnej legislacji.

Odrzucić należy również zawarty w projektowanym artykule 178b zamysł legislacyjny, polegający na wprowadzeniu nowego środka karnego, to jest opublikowania wizerunku sprawcy. Gdyby nawet przyjąć przeważające racje na rzecz jego wprowadzenia, należałoby rozważyć je również w kontekście innych ciężkich przestępstw. Po wtóre, wydaje się, iż cele takiego nowego środka spełnione są przez już istniejące środki karne, w szczególności zaś podanie wyroku do publicznej wiadomości.

Z tych wszystkich względów przedłożony do zaopiniowania projekt nie powinien stać się przedmiotem prac legislacyjnych.

Sporządził: A. Górski

[6] Zob. rozważania R. Stefańskiego w przytaczanej wyżej glosie do uchwały Sądu Najwyższego I KZP 20/08, s. 147.